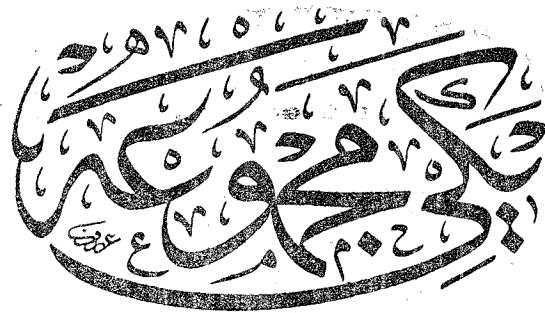

۱۲ ثَمُوز ۱۹۱۷

صافی : ۱

برنجی سہ

علم ، صنعت و اخلاق دار لہفہ لغو مجموعہ

دويغولره يکيدن رجوع ايديله سي ديمک دکلدرد. بزملي ادبياتي ماضيده دکل آنجاق استقباليده آرامق لازم کلدیکنه قالغز. يارينکي ملي تورک ادبياتي، موضوعلرني اسکي ايل اساطيرندن، امت دوری خاطرلرندن، بوکونکي ملت حياتندن آلايلير. فقط بوتون بونلر کندی روخندن قومق، کندی شخصيتندن چيقمق، يابانجي ادبياتلردن ترجمه ايديله مک شرطيله. تورک ملتي ناصل آوروپا بين الملليته ايچنده ديگر معاصر ملتلردن هان هان فرقسز فقط خصوصي حرثه وشخصيته مالک برصورتده ياشامغه نامزد ايسه، تورک ادبياتي ده ديگر ملتلرک ادبياتي کي، شکلا اوللردن فرقسز، فقط روح اعتباريله کندی شخصيتني اک يوکسک درجهده کوستهدير برماهيت آلمغه مجبوردر. بزم وظيفه منر بوطيبي استقبالي شيميديدن کورمک واوني امکان مرتبه سنده قولايلاشديرمقدن عبارتدر.

کوسريلي زاده محمد فؤاد

سکايچ

لهستانده عثمانلي نفوذی

ديوان هايون تدقيقاتي

فرانسهده قرال طقوزنجي شارل وفات ايتمشدی. يرينه، قاردشي، لهستان قرالي هانري دووالوا کچه جکدی. هانري، «اک عاقل مشاورلرينک فکرلرينه مخالف اولارق، لهستان تاجني ترکه وعزيمته قرارويردی. افکاريني کمال دقتله تبعه سندن کيزله دی، خلق کنديشني زورله براقامق ايتيوردي. حزينانک ۱۸-۱۹ نجی کيجه سي (قاراقووی) شاتونسک کيزلي بر مردونندن ايندی: معيته بر قاچ کشي آلارق آوستريا حدودينه طوغرو درت نعل صاووشدی کيتدی» (۱).

صوقوللو محمدپاشا ديوان هايونده بو حوادي آلديني زمان، کنديشنه مهم برونظيفه نك ترتب ايتديکني کورمشدی. روسيه دن، آوستريان آلينان خبرلر بو وظيفه نك مشکل اولديغني کوستر-بيوردي. اوصره ده، منجل قالان لهستان تاجنه ايکي مدهش رقيب واردی: بري موسقوف چاري مدهش ايوان، ديکري نمچه ايمراطوري ماقسيمليان. ماقسيمليان، ديوان هايونه هريل منتظماً ويريکيشني کوندرمکه برابر اوروپا اورتاسنده عثمانلي نفوذينک قيرماسنه بوتون قلي ايله منتظر ايدی. صوقوللو، آوستريانک بوسياستنه واقفدی. بونکله برابر هيچ بوسياستک عثمانلي قوتی مغلوب ايدمه جکني بيلور، روسيه ايله آوستريانک

عدايديله ميه جکني سويله مک بيله فضله در، ظنده يز. ملي ادبيات، شکل اعتباريله بوکونکي اوروپا ادبياتلردن فرقسز فقط اساس اعتباريله تماماً شخصي وابداعي برادبيات ديمکدر. حالبوکه بزم ادبيات بوکونه قدر صرف تقليدي وابتدائي برماهيتده بولونديني کي، لسان ووزن قيبندن خارجي عنصرلري اعتباريله ده عصری برادبياتن زياده برقرون وسطا ادبياتنه، برامت ادبياتنه بکزر.

بوتون بوايضاحاتدن صوکرا «ملي ادبيات» ک نه ديمک اولديغني وزده بونک ناصل ونه صورتده تشکل ايدمه بيله جکي قولايقله آکلاشيله بيلير. بردغه «ملت» يعني بوکونکي معنايله «عصری برجميت» موجود اولمايجه ملي ادبيات وجوده کله من. عصری برجميتک وجوده کله سي ايچون ايسه، اونک ديني، حقوقي، اخلاقي، اقتصادي، لسانی، بديني مؤسسهلري بوتون خصوصيتلريله ميدانه چيقاريلارق سائر معاصر ملتلرده اولديغني کي تنظيم واصلاح ايديله ليدر. بومؤسسهلر بربرينه چوق قوتلي برصورتده مربوط اولدقلري جهته، اوللردن بريسي اوزرنده بايلاجق برانقلاب يادیکرلري اوزرنده ده تأثيريني حس ايتديرر، ياخود عموميتله هپسي اوزرنده تاثيرسز قالير. هله لسان ايله ادبيات، حقوقي ايله دين کي برطاقم مؤسسهلر واردرکه، بربرلرينه، بعضی وقت عادتاً آريلامايلاجق درجهده، مربوطدرلر.

بوکون اجتماعي حياتک هر ساحه سنده بويوک وطييعتيله صارصينتيلي انقلابلر کچيريورز: دينده، حقوقده، اخلاق وعادانده، اقتصاديائده اسکي جانسز مؤسسهلرک ياواش ياواش ييقلديغني، دولت تشکيلاتنده بزي برقرون وسطا سلطنته بکزه تن مضر عنعنهلرک ده وريلديکني، کيت کيده عصری برملته بکزه مک اوزره اولديغمزي کورييورز. نه قدر بويوک صارصينتيلره مال اولورسه اولسون، بواجتماعي انقلابلر يکي وملي حياتک مژده جيلري صايلايلير. آرتق بوعوموي جريان ايله هم آهنگ اولارق لسانده وادبياتده ده قطعي آديلرله يورومک، ادبياتمزي برقرون وسطا ادبياتنه بکزه تن مضر وجانسز عنعنهلره هجوم ايدمه رلرک اوللري ده ويرمک ايجاب ايديبور. بديعيات علمنک المزه ويرديکي قوتلي سلاخلره استناد ايدمه رلرک يورومک ايترسه ک، ابتدا لسانی ساده لشديرمک، اجنبي لسانلردن آلدیغمز قاعده لري آتمق، تورک ذوقنه اويمايان اسکي عروض وزنندن قورتولمق لازم کلدیکني ايلک حمله ده آکلارزه. بونلر ياپيلمه دن ادبياتمک عصری يعني مدني برشکل آلايلامه سي اصلا قابل اولاماز.

ملي ادبيات، قوشمه ودستان طرزينک، غزل وياشرق واديسنک يکيدن جانلانديريله سي، اسکي شکلره ياخود ابتدائي

بر حفظ طویان بر یولداشتن استانبولده زیب و احتشام ایچنده ، زروزیوره مستغرق بروزیره وارنجیه قدر همان هر فرد دولتی دنیانک بوتون دولتری فوقنده بیلور ، اک بویوک قراللری استان سلاطین پناهه خراجگذار کورمکه درونی ذوقنی تطمین ایدیوردی . صوقوللونا قره ده و دکزده اداره ایتدیکی قوتلر ، بو فکرلره پرورده رجالدن مرکب دی .

صوقوللو محمدپاشا ، دها اول ، هانری دووالوانک لهستان قرالی نصبنده یاپدینی کبی ، بوسفرده باطوری اشتوانی لهستان پایتخته قدر محافظه ایتک ایسته دی . اول امرده آوستریانک تمناعتی نظر دفته آلدی . ذاتاً دها اول ، آوستریا طرفندن بر تمناعت وقوعه کلدیکی تقدیرده ایمپراطور ماقسیملیانک «ملکت وولایت آقین ایدوب قصبات وقراسن یاقوب ییاقوب واطفال وازواجلرین اسیر» ایتسی ایچون بو دین بکربکی مصطفی پاشایه امر کوندرمشدی . شمدی عین صورتله بغداد ویوده سنده بر امر یازدیردی . یکی لهستان قرالک محافظه سی ایچون «بغدان عسکرندن کفایت مقداری عسکر» قوشولماسنی تنبیه ایتدی . افلاق ویوده سنک کاتبی احمد ایله ویوده یه ، آفکرمان ، نیکولی و سلستره بکربینه کوندریلن امرلرک (۱) صورتی بروجه آتی ایدی :

«بغدان ویوده سنه حکم که مکتوب کوندروب اردل ویوده سی قرال اولمچیچون فرمان شریف موجبجه لیله ولایت توجیه ایتک اوزره اولوب لکن نمجه عسکری یوللرین سد ایدوب بغدان ایچندن کتمک مرا ایدینوب واک سنجاقکی خوتین نام قلعه قبنده عسکری ایله اوتورمه سی خصوصن بلدیرمش سن . امدی مذکور ویوده یه ذکر اولنان محلدن کچیک ایچون یول ویریلوب و بغدان عسکرندن کفایت مقداری عسکر قوشلوب مقرینه وارنجیه ییله کتمک امر ایدوب بیوردوم که بوبایده مقید اولوب فرمان شریف موجبجه محل منوردن مشارالیه یول ویروب دخی توجیه اندو کده بغدان عسکرندن دخی کفایت مقداری لشکر قوشوب معاونت و مظاهرت کمال اقدام و نهایت اهتام ایلیه سن و نه زمان توجیه ایچون کچوب کتدوکن و سندیخنه طریقیه معاونت ایدوب کوندردرکک یازوب بلدوره سن . عرض اولندوخی اوزره بکر قوللرمندن نیکولی و سلستره سنجاغی بکی سنجاغی عسکر ییله و آفکرمان بکی دخی عسکری ایله اول محله واروب مذکور ویوده مقرنه واروب ساکن اولنجیه دکن توقف ایتک احرام اولمشدر . واردو قلمزاده زوادلرین خصوصنده مقید اولوب مضایقه چکدرمه سن . شویلیکه لازم کلوب مشارالیه ویوده سی بیله الوب کتمک مراد ایدینورسه کندو ایله بیله واروب مقرینه ایلنوب قرال ایلک باینده انواع معاونت و مظاهرتک ظهوره کتوره سن ، اگر سن بالذات کتمک لازم کلزایسه مشارالیه سنجاق بکربله قلعه خوتین قریبده جمعیت اوزره اولوب عسکر طلب ایدرسه کفایت مقداری یانه آدم قوشوب کوندروب و اول جانبیدن مقرینه واروب ساکن اولوب دشمن احوالی برطرف اولدو غنه صحیح خبر کلدکدن صکره سایر امر قوللرمله معاً اول محلدن قالیوب ویوده لک حفظنده اولاسن (افلاق ویوده سنک کاتبی احمد ویرلدی) فی سلخ ذی ۹۸۳ » .

احمد رفیع

(۱) دیوان هایون مهمه دفتری ۲۶ ، ص ۳۰۱ ، ۳۰۴

وقایتدن هیچ براندیشه طویما یوردی . صوقوللو ، لهیلرکده عثمانلی نفوذینه آنجق قوت قورقوسیه تابع بولندقلرینه قانعدی . اختیاروزیر ، هیچ بر خریستیان دولتک عثمانلیره صمیمی بر رابطه بسله میه جکنه قناعت حاصل ایله مشدی . بوسبیدن ، لهستانه یه کندیسینک نصب ایتدیردیکی قرال هانری قاجار قاجاز ، لهستانده عثمانلی نفوذینی ادامه ایتک ایسته دی . بونک ایچون برچاره دوشوندی ؛ موسقوف قرالک اوغلی لهستانه قرال اولمش دییه بر شایعه چیقارمق ، بوشایعه دن بالاستفاده کویا دیوان هایونک خبری اولمادن لهستان جدودنده چاپولار یایمق ، لهیلری دایماً «سده سعادت» مراجعت مجبوریتده بولوندرمق ... صوقوللو محمد پاشا بوبلانی موقع تطبیقه قویمق ایچون (فولهک) بکنه آتیده کی حکم هایونی کوندردی :

«فلک بکنه حکم که لیله کفره سنک قراللری فرار ایدوب یته غراجه ولایتنه ایدوب مملکتلری قرالسز قلوب و یچ قرالک و یاخود مسقو قرالک اوغوللرین قرال نصب ایتک مراد ایتدوکلری استماع اولندی . مذکورلر قدیمدن بو جانب ایله عدوت اوزره اولوب برینک اوغلی انده قرال اولورسه فتنه دن خالی قالمالزلر . مذکورلره برکوشمال لازم اولمغن محضابو جانبه التجا و مراجعت ایتک ایچون فلکه قریب ولایتلری نهب و غارت اولق امر ایدوب بیوردوم که وصول بولدقده بوبایده حسن تدبیر و تدارک ایدوب بو خصوصن بوجانبیدن اشارت اولندو غن بر فرده اشعار ایتوب لیله قرالی فرار ایدوب عهد و امان بوزولمشدر . دشمنن اولان موسقو قرالی اوغلن قرال عمللر فرصت غنیمت دور دیو صیت و صدا ایدوب ای وکندو برار وافر عسکر تدارک ایدوب کندیلر سکر دور کی کوندروب سردار تعیین اندو کک کسنه یه تنبیه ایله سنکه محکم غارت و خسارت و قراو قشتلری احراق و بولندقلرین اسیر ایدوب بروجیه ضرر و کزنده ایدلر که موجب عبرت اولوب دایماً بوجانبه مراجعتدن خالی اولیلر (حسین چاوشه ویرلدی) فی ۲۰ ذی ۹۸۲ » (۱)

صوقوللونا امری اجرا ایدلیدیکی کبی ، ارزوسی ده یینه کلدی . اردل ویوده سی باطوری اشتوان ، لهستانک قرال خاندانندن یا کهلون عائله سنه منسوب پرنسس آنانک زوجی اولق (۲) و صوقوللونا ده تصویب کرده سی بولونمق حسینیه لهستان تحتیه اصعاد ایدلدی . عثمانلی سیاستی ، سلطان سلیم ثانی دورنده قوتلی بر اردویه ، مقتدر و فداکار رجال دولتک ذکاسنه استناداً ، اوروپاده بودرجه نفوذ کوستردی . فقط عثمانلی نفوذینک تأثیری ایچون یالکیز قوت کافی دکلدی : استانبولده و طنپور بر وزیر ، معظم بردولتک پرواسر بر رجل سیاسی ، آوستریا و لهستان حدودلرنده ، از جمله بودینده ، دکرلی بر بکربکی ، آق دکزده غازی خیرالدینک جسور خلفلری عثمانلیق نامه چالشیورلر و اولمکدن قورقورلردی . اوزمانکی عثمانلی حالت روحیه سی ، پارلاق ظفرلر ، دواملی موفقیترلر احرازینه مساعد ایدی . سرحدلرده ، غزا اجر ییله قلباً بویوک

(۱) دیوان هایون مهمه دفتری ۲۶ ، ص ۱۹۴

(۲) هامه ر ، تاریخ دولت عثمانیه ، جلد ۲ ، ص ۲۰۵